

INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARI VA METODLARIDAN O'QUV MASHG'ULOTLARIDAN FOYDALANISH

Primov D.D.

Xalqaro Nordik Universiteti magistranti

Tayanch so'zlar: texnologiya, metod, ta'lim oluvchilar, pedagog, ta'lim sifati, muammoli ta'lim, mexanizm, trening, g'oya, integratsiya, fanlararo aloqadorlik, tajriba-sinov ishlari, integratsiyalashgan dars, ta'lim samaradorligi.

Ключевые слова: технология, метод, обучающиеся, педагог, качество образования, проблемное обучение, механизм, обучение, идея, интеграция, междисциплинарность, экспериментальная работа, интегрированный урок, эффективность обучения.

Key words: technology, method, learners, educator, quality of education, problem education, mechanism, training, idea, integration, interdisciplinary engagement, pilot work, integrated lesson, educational effectiveness.

РЕЗЮМЕ:

Maqolada hozirgi kunda o'quv jarayonini ilg'or innovatsion ta'lim texnologiyalar va metodlari talabi asosida tashkil etish unga unga tegishli o'qitish texnologiyalarni joriy qilish, ta'lim mazmunini doimiy ravishda yangilab borishga qaratilgan.

РЕЗЮМЕ:

В статье отмечается, что в настоящее время организация образовательного процесса на основе спроса на передовые инновационные образовательные технологии и методы направлена на внедрение соответствующих технологий обучения, постоянное обновление содержания образования.

SUMMARY:

In the article, currently, the organization of the educational process on the basis of the requirement of advanced innovative educational technologies and methods is aimed at introducing related teaching technologies into it, constantly updating the content of Education.

Kirish. Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalari o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan kunga kuchayib bormoqda, bunday bo'lishining sabablaridan biri, shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda o'quvchilarni faqat tayyor bilimlarini egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari amaliyotga qo'llay olishiga hamda

mustaqil o‘rganib tahlil qilishlariga hatto xulosalarni xam o‘zlari keltirib chiqarishlariga o‘rgatadilar.[3]

«FSMU» metodi.

Texnologiyaning

maqsadi: Mazkur

texnologiya ishtirokchilardagi umumiy fikrlardan

xususiy xulosalar chiqarish, taqqoslash, qiyoslash orqali axborotni o‘zlashtirish, xulosalash, shuningdek, mustaqil ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur texnologiyadan ma’ruza mashg‘ulotlarida, mustahkamlashda, o‘tilgan mavzuni so‘rashda, uyga vazifa berishda hamda amaliy mashg‘ulot natijalarini tahlil etishda foydalanish tavsiya etiladi.

Texnologiyani amalga oshirish tartibi:

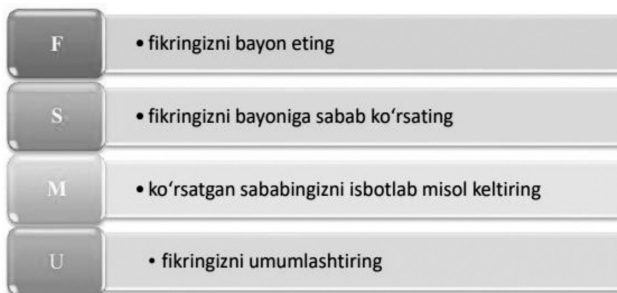
- ta’lim oluvchilarga mavzuga oid bo‘lgan yakuniy xulosa yoki g‘oya taklif etiladi;

- har bir ishtirokchiga FSMU texnologiyasining bosqichlari yozilgan qog‘ozlarni tarqatiladi:[2]

- ta’lim oluvchilarning munosabatlari individual yoki guruhiy tartibda taqdimot qilinadi.

FSMU tahlili ta’lim oluvchilarda kasbiy-nazariy bilimlarni amaliy mashqlar va mavjud tajribalar asosida tezroq va muvaffaqiyatli o‘zlashtirilishiga asos bo‘ladi.

“SWOT-tahlil” metodi. Metodning maqsadi: mavjud nazariy bilimlar va amaliy tajribalarni tahlil qilish, taqqoslash orqali muammoni hal etish yo‘llarni topishga, bilimlarni mustahkamlash, takrorlash, baholashga, mustaqil, tanqidiy fikrlashni, nostandart tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.

1-rasm. “FSMU” metodining tuzilmasi.

2-rasm. “SWOT-tahlil” metodining tuzilmasi.

3-rasm. “Bahs-munozara” metodining tuzilmasi

“ B A H S - MUNOZARA” metodi

- biror mavzu bo‘yicha ta’lim oluvchilar bilan o‘zaro bahs, fikr almashinuv tarzida o‘tkaziladigan o‘qitish metodidir. Har qanday mavzu va muammolar

mavjud bilimlar va tajribalar asosida muhokama qilinishi nazarda tutilgan holda ushbu metod qo‘llaniladi. Bahs munozarani boshqarib borish vazifasini ta’lim oluvchilarning biriga topshirishi yoki ta’lim beruvchining o‘zi olib borishi mumkin. Bahs-munozarani erkin holatda olib borish va har bir ta’lim oluvchini munozaraga jalb etishga harakat qilish lozim. Ushbu metod olib borilayotganda ta’lim oluvchilar orasida paydo bo‘ladigan nizolarni darhol bartaraf etishga harakat qilish kerak.

“Bahs-munozara” metodini o‘tkazishda quyidagi qoidalarga amal qilish kerak:

- barcha ta’lim oluvchilar ishtirok etishi uchun imkoniyat yaratish;
- “o‘ng qo‘l” qoidasi (qo‘lini ko‘tarib, ruhsat olgandan so‘ng so‘zlash)ga rioya qilish;
- fikr-g‘oyalarni tinglash madaniyati;
- bildirilgan fikr-g‘oyalarning takrorlanmasligi;
- bir-birlariga o‘zaro hurmat.

Quyida “Bahs-munozara” metodini o‘tkazish tuzilmasi berilgan.

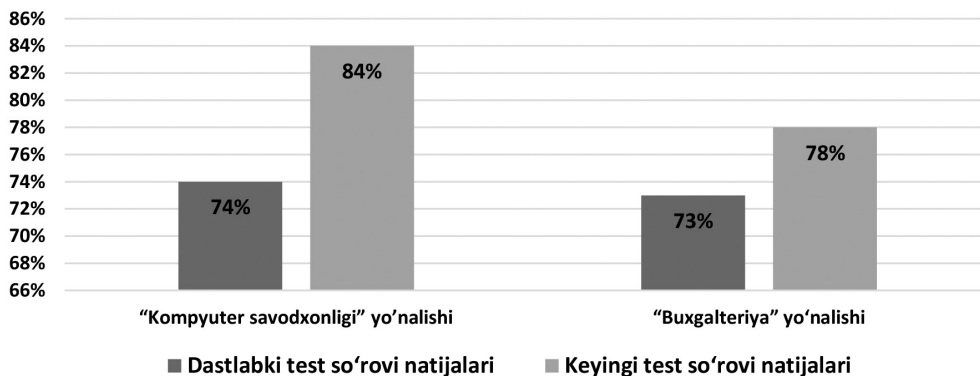
“Bahs-munozara” metodining bosqichlari quyidagilardan iborat:

1. Ta’lim beruvchi munozara mavzusini tanlaydi va shunga doir savollar ishlab chiqadi.
2. Ta’lim beruvchi ta’lim oluvchilarga muammo bo‘yicha savol beradi va ularni munozaraga taklif etadi.
3. Ta’lim beruvchi berilgan savolga bildirilgan javoblarni, ya’ni turli g‘oya va fikrlarni yozib boradi yoki bu vazifani bajarish uchun ta’lim oluvchilardan birini kotib etib tayinlaydi. Bu bosqichda ta’lim beruvchi ta’lim oluvchilarga o‘z fikrlarini erkin bildirishlariga sharoit yaratib beradi.
4. Ta’lim beruvchi ta’lim oluvchilar bilan birgalikda bildirilgan fikr va g‘oyalarni guruhlariga ajratadi, umumlashtiradi va tahlil qiladi.

Xulosa qilib aytganda ushbu innovatsion ta’lim texnologiyalari hamda metodlaridan ta’lim jarayonida foydalanish ta’lim oluvchilar tomonidan

Diagramma-1

Tajriba-sinov natijalarining qiyosiy diagrammasi

Muhokama. Ko‘rinib turibdiki, tajriba guruhidagi ballarning o‘rtacha qiymati nazorat guruhiga nisbatan yuqori. Pedagogik tadqiqotlarda gipoteza sifatida nazorat guruhida olib borilgan an’anaviy metodika asosida olingan natijalar tajriba guruhida olib borilgan maxsus metodika asosida olingan natijalar bilan taqqoslanib, tajriba guruhlaridagi natijalarning samarali ekanligi ko‘rsatildi.

Ushbu natijalardan ko‘rinib turibdiki, tajriba-sinov asosida o‘quvchilarda integratsiyalashgan darslarni tashkil qilish ijobiy natija bergan. Shunday ekan, dars jarayonida fanlarni integratsiyalash o‘quvchilarda fanlarga bo‘lgan qiziqishlarini oshiradi degan xulosaga kelish mumkin.

To‘g‘ri, integratsion dars faqatgina fanlarning yoki mavzularning uyg‘unlashtirilishi bilan samarali bo‘lib qolmaydi. Chunki ushbu mujassam darsning samaradorligga erishish uchun maqsadlarni aniq qo‘yish, darsni tashkil etishda interfaol metodlarni qo‘llash muhim sanaladi.

Bu usullar orqali uyg‘unlashgan dars maqsadiga erishiladi va o‘quvchilarning bilim olish jarayoni osonlashadi. Integratsiyalashgan darslar har doim ham kerakli natijani beravermaydi. Negaki har bir darsni shu asosda tashkil qilish juda murakkab va o‘quvchilar uchun zerikarli bo‘lib qoladi. O‘qituvchidan integratsiyalashgan dars mashg‘ulotlari darsga oldindan mukammal tayyorlanishni, vaqtni to‘g‘ri taqsimlay olish ko‘nikmasiga ega bo‘lishni, mavzularni to‘g‘ri tanlay olish kabi qobiliyatlarni talab etadi. Bu esa, anglashilganidek, o‘qituvchiga birmuncha qiyinchiliklar tug‘diradi. Agar mavzu integratsiyalashgan darslar uchun mos kelmasa, o‘qituvchi o‘z maqsadiga erisha olmaydi hamda o‘quvchilarning fanga bo‘lgan qiziqishini oshirolmaydi.

Demak, integratsiyalashgan darsning muvaffaqiyati bevosita o'qituvchining kasbiy mahoratiga bog'liq bo'ladi. Shunday ekan, ta'lim tizimga alohida e'tibor qaratish hamda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash tizimini takomillashtirish zarur. Ayniqsa, ularda o'quvchilar bilan ishlashga doir amaliy ko'nikma va malakalar hosil qilishga e'tibor qaratish zarur.

Xulosa. Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, fanlararo integratsiya qanchalik tezlikda darslariga kirib borsa, o'quvchilarning ham nazariya bilan amaliyotni birlashtirishi shunchalik tez bo'ladi. Integral darslarda bola dunyoni yaxlit tasavvur qila boshlaydi, bolaning salohiyati rivojlanadi. Natijada bolaning muloqot qobiliyati, taqqoslash, umumlashtirish va xulosalar rivojlanadi. Pedagogik texnologiyalar asosida ta'lim muassasalarida o'qitishning asosiy talabi talabaning hayotiy tajribasi, ilgari olgan bilimlari va qiziqishlari asosida yangi ta'lim berishdir. Muassasadagi fanlarini bir-biriga bog'lab o'qitishda o'qituvchi hamisha o'z ustida ishlashi, bilim, ko'nikma va malakasini takomillashtirib borishi kerak, uning pedagogik mahorati o'sib borishi o'quvchilarning faolligida namoyon bo'ladi.

Adabiyotlar:

1. A. X. Avezov., A.N.Amrullayeva., M.M.Namozova., "Aqliy hujum" va "Keys study" metodlari yordamida "Funksiya hosila" mavzusini o'qitish. // SCIENTIFIC PROGRESS. VOLUME 2/ ISSUE 6/ 2021. 1689-1696. <https://cyberleninka.ru/article/n/aqliy-hujum-va-keys-study-metodlari-yordamida-funksiya-hosilasi-mavzusini-o-qitish/viewer>
2. Po'latova R.T.Modulni o'qitishda interfaol ta'lim texnologiyalari // Interpretation and researches. J.: 71-75 <https://cyberleninka.ru/article/n/modulni-o-qitishda-interfaol-ta-lim-metodlari/viewer>
3. Yusupova A.P. Hamkorlik texnologiyasiga asoslangan ta'lim jarayonini tashkil etish. // J.: Muallim ham uzliksiz bilimlendirio' ilmiy metodik jurnal, 2023. 5/3-son. 328-332 b.
4. Pedagogika/ Nopedagogik OTM uchun darslik. U.I.Inoyatov va b/-T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2013.